

В цій ситуації потрібно застосовувати більш збалансований підхід, чітке регулювання та контроль з боку держави. Потрібно проводити інформаційну кампанію, залучати населення до вирішення цієї проблеми, недопущення випадків дискримінації, зазначати, що: «сексуальні меншини це звичайні люди та жодної шкоди суспільству не несуть». Мирні зібрання та акції на підтримку ЛГБТ-спільноти, повинні проходити з дотриманням діючого законодавства в країнах, забезпечення максимальної безпеки, оскільки наявні непоодинокі випадки масового незадоволення населенням.

Список використаних джерел:

1. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 року
2. Декларація про сексуальну орієнтацію і гендерну приналежність 18.12.2008 року

МУДРА О. Б.

доцент кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ТРАНСПЛАНТАЦІЯ В УКРАЇНІ У СВІТЛІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА ЖИТТЯ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

Стрімкий розвиток сучасної медичної науки призвів до виникнення нових відносин, які потребують глибокого вивчення та правового регулювання через призму реалізації права на життя - відносини, що пов'язані з трансплантацією органів та інших анатомічних матеріалів людини.

Завдяки такій медичній процедурі вдається рятувати найцінніше, що є в людини – її життя та здоров'я. Так, за довідковими даними Міністерства охорони здоров'я України, на кінець липня 2021 року виконано 109 (з них 46 від посмертного донора) трансплантацій нирок, 25 (з них 14 від посмертного донора) трансплантацій печінки, а також 14 трансплантацій серця [1].

Утім сучасне законодавче регулювання застосування трансплантації в Україні містить низку положень, які потребують удосконалення та розвитку. Зокрема, в нині діючому Законі України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» (надалі - Закон) закріплена так звана «презумпція незгоди», згідно до якої людина заздалегідь не згодна з тим, що її органи будуть пересажені іншій людині. Вилучити можна органи лише за наявності прижиттєвої згоди від самої людини або згоди родичів після її смерті.

Так, відповідно до частини 11 статті 16 Закону, у разі якщо померла особа не висловила за життя своєї згоди або незгоди на посмертне донорство, не визначила свого повноважного представника, що встановлено трансплант-координатором згідно з даними Єдиної державної інформаційної системи трансплантації органів та тканин, згода на вилучення анатомічних матеріалів для трансплантації та/або виготовлення біоімплантатів з тіла такої особи після

визначення її стану як незворотна смерть відповідно до закону запитується трансплант-координатором особисто у другого з подружжя або в одного з близьких родичів цієї особи (діти, батьки, рідні брати та сестри). У разі відсутності другого з подружжя або близьких родичів, зазначених у цій частині, згода на вилучення анатомічних матеріалів для трансплантації та/або виготовлення біоімплантатів з тіла померлої особи запитується трансплант-координатором у особи, яка зобов'язалася поховати померлу особу [2].

Закладена у Законі правова конструкція застосовується у США, Великій Британії, Нідерландах, Японії. Проте щодо її досконалості точаться дискусії.

Зокрема, директор Інституту серця МОЗ України Борис Тодуров виступає за білоруський варіант закону про трансплантацію, в якому прописана інша конструкція - презумпція згоди (тобто після смерті органи людини можуть бути використані як донорські без згоди родичів померлого та за відсутності відомостей про свою відмову від трансплантації органів, яку людина дала за життя). За його словами, на практиці такий юридичний документ більш дієвий і дає більше можливостей для забору органів. Білоруський закон аналогічний австрійському, іспанському – сьогодні саме ці країни вважають лідерами у трансплантології [3].

Зазначимо, що в обох презумпціях наявні недоліки етичного, релігійного, морально-психологічного та іншого характеру. Зокрема, презумпція незгоди доволі складна і незрозуміла для пересічного громадянина в частині подання відповідної заяви. Крім цього, недоліком цієї презумпції слід вважати і психологічне навантаження на родичів померлої особи, які мають приймати рішення щодо згоди вилучення її органів. З іншого боку, запровадження презумпції згоди може загострити питання фальсифікацій і злочинів під час використання донорських органів. Частково вирішити це питання можливо шляхом внесення змін до Закону. Так, проєктом Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють питання трансплантації анатомічних матеріалів людини» від 26 липня 2021 року (реєстр. номер № 5831) пропонується вносити відомості щодо надання особою згоди або незгоди на посмертне донорство до Електронної системи охорони здоров'я [4].

Запровадження такої «електронної згоди» потребуватиме узгодження функціонування двох різних інформаційних систем: Єдиної державної інформаційної системи трансплантації органів та тканин і Електронної системи охорони здоров'я, оскільки обидві міститимуть інформацію щодо волевиявлення особи на посмертне донорство.

Вважаємо, що на сьогоднішній день передбачена чинним законодавством України презумпції незгоди є доцільною, оскільки моральна свідомість суспільства ще не готова до іншої моделі (презумпції згоди). Така недовіра є наслідком низької проінформованості населення з дотичних до цієї проблеми питань. І, передовсім, щодо належного забезпечення державою юридичних гарантій конституційного права на життя як реципієнтів, так і донорів.

Кожен усвідомлює, що трансплантація - величезна надія для розвитку людства та збереження життя і здоров'я. Адже визнано, що право на життя є

основоположним та першоосновою всіх інших прав і свобод, в силу чого має абсолютний характер і важливе юридичне значення. Праву кожного на життя кореспондує обов'язок держави вживати усіх заходів, спрямованих на створення і підтримання належних умов життя людини. Стаття 27 Конституції України прямо проголошує, що обов'язок держави - захищати життя людини.

Тож у світлі конституційного права на життя законодавче регулювання трансплантології в Україні, у тому числі зміни юридичної моделі з презумпції незгоди на презумпцію згоди, потребує комплексного підходу з урахуванням сучасних стандартів донорства, а також має передбачати належний державний контроль у цій сфері. Важливо враховувати і стан суспільного сприйняття відповідних новацій в Україні. В українському суспільстві потрібно розвивати ідеї толерантності, благодійності, гуманізму, щоби підготувати населення до відповідних законодавчих змін.

Список використаних джерел

1. Уряд розширив перелік медичних закладів-учасників пілотного проекту з трансплантації. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/urjad--rozshiriv-perelik-medichnih-zakladiv-uchasnikiv-pilotnogo-proektu-z-transplantacii> (дата звернення: 25.11.2021).
2. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України від 17.05.2018 р. № 2427-VIII. Дата оновлення : 15.03.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19> (дата звернення : 01.12.2021).
3. Борис Тодуров: Есть органы — проводим пересадку, нет органов — нет и трансплантации. URL: <https://heart.kyiv.ua/ru/smi/boris-todurov-est-organy-provodim-peresadku-net-organov-net-i-transplantaczii/> ((дата звернення: 25.11.2021).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють питання трансплантації анатомічних матеріалів людині : Проект Закону від 26.07.2021 р. № 5831. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72605 (дата звернення: 01.12.2021).

МУСАТЕНКО В.С.,

*аспірант кафедри кримінального права
Національної академії
внутрішніх справ*

РОЗВИТОК КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ТОРГІВЛЮ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ТА СУЧАСНІСТЬ.

Традиційно 90 роки минулого століття прийнято називати «лихими» оскільки в це десятиріччя був надзвичайний спалах правопорушень проти волі, честі та гідності особи, більшість з яких були новими для пострадянського українського суспільства.

Реакцією на поширення таких злочинів стало у березні 1998 року доповнення Кримінального кодексу України статтею 124¹ «Торгівля людьми». А